

ת"פ 40842/03/19 - פרקליטות מחוז מרכז נגד אנדריי קוסטיקוב

בית משפט השלום ברחובות

ת"פ 40842-03-19 פרקליטות מחוז מרכז נ' קוסטיקוב

לפני בעניין:	כבוד השופטת זהר דיבון סגל
המאשימה	פרקליטות מחוז מרכז באמצעות עו"ד עומר סגל נגד
הנאשם	אנדריי קוסטיקוב באמצעות עו"ד יגאל לוי גולדשטיין

גזר דין

הנאשם הורשע לפי הודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן האוחז ארבעה אישומים בתקיפה סתם, שבע עבירות לפי סעיף 379 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

כתב האישום המתוקן

1. לפי עובדות כתב האישום המתוקן, הקשיש א.א יליד 1934 (להלן: הקשיש) הינו קשיש סיעודי דמנטי, אשר אינו מסוגל להתנייד בעצמו ומאושפז במחלקה הסיעודית בבית האבות "גולדן קר - נאות המושבה" בנס ציונה (להלן: בית האבות). הנאשם הוא אח מוסמך ועבד בתפקידו זה עם קשישים במחלקה הסיעודית בבית האבות כ-6 שנים עובר לתקופה הרלוונטית לכתב האישום.

אישום ראשון

2. ביום 3.1.2019 בשעה 17:58, או בסמוך לכך, נכנס הנאשם לחדרו של הקשיש, על מנת לטפל בו, בהחדרת מחט אינפוזיה. באותה עת שכב הקשיש במיטתו. במהלך הטיפול הרפואי הכה את הקשיש פעמיים באמצעות ידו ברגלו השמאלית, ובהמשך במכת אגרוף נוספת ברגלו השמאלית, היזז את ראשו של הקשיש באגרסיביות על כרית המיטה, הצמיד יד בתנוחת אגרוף לעבר פניו של הקשיש ודחף את ראשו בחוזקה. בעודו מכה אותו, צעק הנאשם לעבר הקשיש בשפה הרוסית "שקט", "תירגע אמרתי", "סתום את הפה". הנאשם הלך לכיוון היציאה מהחדר, אך חזר על עקבותיו למיטתו של הקשיש, אז שב והיזז בחוזקה את ראשו של הקשיש, והכה אותו במכת אגרוף נוספת באזור כתפו השמאלית. הקשיש, אשר המשיך כל אותה העת לגנוח, קירב את ידו לפיו, או אז, העיף הנאשם את ידו של הקשיש מפיו בחוזקה ועזב את החדר. בהמשך אותו היום, בשעה 19:37, או בסמוך לכך, נכנס הנאשם לחדרו של הקשיש, הכה את הקשיש באמצעות אגרוף בכתפו השמאלית, כשהקשיש פונה אליו ומבקש שלא ייגע בו, הוריד את משענת מיטתו ויצא מהחדר.

אישום שני

3. ביום 6.1.2019, בשעה 17:51, או בסמוך לכך, נכנס הנאשם לחדרו של הקשיש, אשר שכב במיטתו, על מנת

לטפל בו בדרך של הוצאת אינפוזיה, בשלב זה הניח הנאשם לקשיש שמיכה שכיסתה את פניו, ולחץ עם ידו הימנית על ראשו של הקשיש במשך מספר שניות, עד שהוריד את השמיכה מפניו. בשעה 18:28, או בסמוך לכך, נכנס הנאשם לחדרו של הקשיש על מנת לבדוק את האינפוזיה. אז, הכה הנאשם את הקשיש, אשר שכב במיטתו, באזור הכתף והגרון, עיקם את ידו ויצא מהחדר. בשעה 20:39 או בסמוך לכך, שוב נכנס הנאשם לחדרו של הקשיש על מנת לטפל בו, הנאשם הצמיד את השמיכה לפיו של הקשיש, אשר שכב במיטתו, וחנק באמצעותה את הקשיש, בעוד הקשיש זועק ומנסה להיזיז באמצעות ידו את השמיכה מפיו, עד שהנאשם שיחרר מאחיזתו.

אישום שלישי

4. ביום 11.1.2019 בשעה 12:03, או בסמוך לכך, נכנס הנאשם לחדרו של הקשיש, אשר שכב במיטתו, ניגש לקשיש, הכניס בחוזקה אצבע לפיו של הקשיש ומשך את לחיו. מיד לאחר מכן עזב הנאשם את החדר.

אישום רביעי

5. ביום 15.1.2019 בשעה 18:11 או בסמוך לכך, נכנס הנאשם לחדרו של הקשיש, אשר שכב במיטתו, ניגש לקשיש משך את ידו ובהמשך את ראשו, כיסה את פניו של הקשיש בשמיכה ונשען עם גופו על חזהו של הקשיש מספר שניות, עד שהוריד את השמיכה מפניו. מיד לאחר מכן עזב הנאשם את החדר.

החלטות קודמות של בית המשפט, תסקירי שירות מבחן וחוות דעת הממונה

6. למען הסדר הטוב יש לציין כי ההליך בעניינו של הנאשם נידון תחילה בפני סגנית הנשיאה (כתוארה אז), השופטת הנכבדה פינק, לאחר מספר דיונים וביום 23.2.2020 הורשע הנאשם בהתאם להודאתו בכתב אישום מתוקן במסגרת הסדר דיוני שלא כלל הסכמה לעונש. בהתאם להסכמות הצדדים התבקש שירות המבחן להכין תסקיר שייבחן את נסיבותיו האישיות של הנאשם כמו גם את נסיבות ביצוע העבירות בהן הורשע. בין לבין התבקשו בקשות שונות מטעם ההגנה ובעקבותיהם הופנה הנאשם פעם נוספת לשירות המבחן ולממונה ועל כך עוד אעמוד בהמשך בהרחבה.

לנוכח מינויה של סגנית הנשיאה (כתוארה אז), השופטת הנכבדה פינק לבית המשפט המחוזי, הועבר הליך הטיעון לעונש וגזירת הדין לדיון בפניי. ביום 3.5.2021 בפתח הדיון ביקש בא כוח הנאשם כי בית המשפט יפסול עצמו משמיעת הטיעון לעונש שכן עניינו של הנאשם מוכר לבית המשפט משלב מעצר הימים. הבקשה לפסלות שופט נדחתה על ידי וניתנה לבא כוח הנאשם שהות על מנת להגיש ערעור על החלטה זו לבית המשפט העליון. ביום 4.5.2021 הודיע בא כוח הנאשם כי "לאחר מחשבה מרובה חוזר בו הנאשם מבקשת הפסלות והוא סומך את ידיו על בית המשפט".

ביום 26.5.2021 נשמעו טיעוני הצדדים לעונש.

תסקירי שירות המבחן

7. בפני בית המשפט הונחו שלושה תסקירים מקיפים שערך שירות המבחן הסוקרים את הרקע האישי והמשפחתי של הנאשם, היסטוריה עבריינית והתייחסות לעבירה הנוכחית, הערכת סיכון וסיכוי לשיקום, המלצה ותוכנית לשיקום. מפאת חשיבותם ארחיב מעבר למקובל.

8. תסקיר ראשון, מיום 16.8.2020, ממנו עולה כי הנאשם בן 47, יליד אוקראינה, נשוי, אב לבת בגירה ומתגורר עם משפחתו בראשון לציון. הנאשם אקדמאי, בעל תואר שני, אשר עבד כמהנדס אנרגטיקה עד עלייתו לישראל. הנאשם תיאר קשיי התאקלמות והסתגלות אשר התבטאו בקושי במציאת תעסוקה, קשיים כלכליים ובדידות חברתית. בשנת 2005 הנאשם סיים קורס הפעלת מכונות עיבוד שבבי ועבד במקצוע במשך 8 שנים. משנת 2010 עד 2012 עבר הסבה אקדמאית למקצוע אח מוסמך ומשנת 2012 הוא עובד בבית אבות בנס ציונה. הנאשם מסר מכתבי המלצה ממשפחות של מטופלים מהם עולה, כי עבד בצורה מקצועית, התייחס בכבוד, בנימוס ובסבלנות למטופליו. שירות המבחן התרשם כי הנאשם לוקח אחריות פורמאלית בלבד על התנהגותו האלימה והתוקפנית כלפי הקשיש. תיאור המעשים על ידי הנאשם התאפיין בצמצום, השלכה, נוקשות תוך מתן רציונליזציה וניתוק רגשי. כך מסר הנאשם כי ביצע את העבירות על רקע תחושת לחץ ואינטנסיביות עמן התמודד במסגרת תפקידו, שנבעו משעות עבודה מרובות ומתחושת שחיקה פיזית ורגשית. הנאשם מצא להדגיש כי הקשיש התנהג בצורה תוקפנית כלפי אנשי הצוות ולעיתים אף התנגד לפרוצדורות רפואיות, מכאן מסר כי הגיב באופן אגרסיבי והתקשה לווסת את רגשותיו כלפי הקשיש בסיטואציות בהן חווה שהוא מתנגד ומקשה על עבודתו. שירות המבחן התרשם כי הנאשם ייחס את התנהגותו האלימה והמתמשכת לגורמים חיצוניים, גילה נוקשות מחשבתית, התקשה לבחון ולהכיר בדפוסי אישיותו האלימים והתוקפניים ובאחריותו לנזק שגרם, ובהתאמה התקשה להביע אמפתיה כלפי הקשיש.

שירות המבחן התרשם כי הנאשם מנהל אורח חיים נורמטיבי, אך נוקשה בדפוסי חשיבתו ובעל מודעות חלקית ביחס למעשיו. כן התרשם מקשיים רגשיים טראומטיים לא מעובדים, הקשורים לעלייתו לישראל, לשינוי בהכשרתו המקצועית ולצבירה ממושכת של כעסים ותסכול. עוד ניכר כי הנאשם מתקשה להכיר בגורמי הסיכון האישיים שלו, מתקשה להעמיק ולערוך התבוננות ביקורתית, אינו מכיר בדפוסי האלימים והתוקפניים, ניכר כי מחזיק בעיוותי חשיבה, מצדיק את מעשיו ואינו מחובר לנזק הפוטנציאלי הגלום במעשיו והוא אינו סבור שזקוק להתערבות טיפולית. להערכת שירות המבחן רמת הסיכון למעורבות אלימה בעתיד וחומרתה היא בינונית וכך גם עשויות להיות תוצאותיה. לאור האמור, לא נוצר בסיס להמלצה טיפולית. שירות המבחן המליץ על ענישה מוחשית וקונקרטיה אשר תמחיש את חומרת התנהגותו ותציב לו גבול.

9. לאחר קבלת התסקיר הראשון הוגשה מטעם ההגנה חוות דעת פרטית מטעם ד"ר א. פשיניאן המתארת שני מפגשים עם הנאשם (3.9.2020, 6.9.2020) ובבסיסה קביעה כי שגה שירות המבחן בהערכתו של הנאשם ומדובר במי שהינו "בר שיקום". השופטת הנכבדה פינק כתוארה אז סגנית הנשיאה, מצאה שלא להידרש לחוות הדעת לגופה או לטענות שהופנו כלפי שירות המבחן בהערכתו ועל בסיס הצהרות הנאשם בדיון, הוא הופנה פעם נוספת לשירות המבחן.

10. בין לבין השתלב הנאשם באופן פרטי בהליכים במרכז "דף חדש".

11. בתסקיר משלים מיום 15.11.2020 הוסיף שירות המבחן, כי ניכרת "תזוזה" בעמדותיו של הנאשם, הביע בושה וחרטה ממעשיו, תיאר תחושת כישלון כאיש מקצוע וכאדם. כמו כן לוקח אחריות על התנהגותו האלימה ומודע לה יותר. מצליח באופן ראשוני להכיר בקיומה של בעייתיות בהתנהגותו והתנהלותו הפוגעניות. הנאשם זקק את השינוי לטיפול פרטי במרכז "דף חדש" אליו פנה ביוזמתו. גורמי הטיפול מסרו, כי הנאשם השתלב בטיפול פרטני במהלך חודש ספטמבר 2020 ונמצא בשלב הראשוני של הטיפול, התקיימו 5 מפגשים בלבד הנאשם משתף בעבירות אם כי ניכר קושי בהבעת אמפטיה. על אף הקושי, מגלה מוטיבציה להתמודד עם כשלו האישיותיים ומגלה נכונות לבחינת דפוסי התנהגותו ומחשבותיו.

להתרשמות שירות המבחן, חלה "תזוזה חיובית" בהתנהלות הנאשם כאשר ההליך המשפטי בעל השפעה

מרתיעה ומדרבנת. לצד זאת שב וחזר שירות המבחן על כך שהנאשם מאופיין בדפוסי מחשבה נוקשים ויכולת רגשית מצומצמת אם כי להתרשמות שירות המבחן ישנה הגמשה מסוימת בעמדותיו ונכונות להמשיך השתלבותו בטיפול. עוד ציין כי הסיכוי להישנות התנהגות אלימה פחת ושילובו בטיפול רגשי וממושך יפחית סיכון להישנות עבירות דומות בעתיד. מכאן המליץ שירות המבחן להטיל על הנאשם עונש מאסר בדרך של עבודות שירות ופיצויים, אשר מחד ייתן ביטוי לחומרת העבירות, ומאידך צו מבחן למשך שנה אשר יאפשר את המשך תהליך השיקום.

12. ביום 17.11.2020 ועל בסיס האמור בתסקיר שירות המבחן מצאה השופטת הנכבדה פינק כתוארה אז סגנית הנשיאה כי קיים צורך בשתי השלמות טרם יישמעו הטיעונים לעונש. לפי הראשונה התבקש הממונה לערוך חוות דעת בעניינו של הנאשם בדבר כשירותו לרצות את עונשו בדרך של עבודות שירות והובהר כי אין בכך לחוות דעה באשר לעונש הראוי. לפי ההשלמה השנייה התבקש שירות המבחן לערוך תסקיר משלים על מנת שיהא בידי בית המשפט להתרשם מהתקדמות ההליך הטיפולי. הטיעונים לעונש נדחו ליום 17.2.2021.

13. בתסקיר האחרון מיום 6.1.2021 עדכן שירות המבחן כי בהתאם לדיווח שהתקבל מגורמי הטיפול במרכז "דף חדש" עולה כי הנאשם מגיע באופן קבוע ורציף ומשתף פעולה באופן מלא, החל לזהות את דפוסי התנהגותו הנוקשים, אולם עודנו מתקשה לשתף מעולמו הפנימי. עוד נמסר, כי בהדרגה החל הנאשם לזהות את דפוסי אישיותו אשר הגבירו את הלחץ הרגשי בו היה מצוי ועמדו בבסיס חוסר השליטה ודפוסי האלימים. הנאשם הצליח ליצור קשרי אמון, נפתח בהדרגה וניכר כי הוא נתרם מההליך הטיפולי. להערכת גורמי הטיפול, הנאשם לוקח אחריות על מעשיו, מגלה אמפתיה לקורבן, וחווה בושה וצער כנים על מעשיו. המטפלת המליצה על המשך טיפול פרטני.

להתרשמות שירות המבחן, חלו שינויים בלקיחת אחריות ובתפיסתו של הנאשם את התנהגותו האלימה. הנאשם נתרם מההליך הטיפולי, מגלה יכולת לזהות את ההליכים הפנימיים אשר הובילו אותו להתנהגות אלימה, אולם מתקשה עדיין בהתבוננות מעמיקה בחלקיו האלימים והנוקשים. עוד ציין שירות המבחן, כי להליך המשפטי השפעה מרתיעה ומדרבנת והנאשם מביע נכונות להמשיך השתלבותו בהליך הטיפולי ומגלה מוטיבציה כנה לשיקום חייו. מכאן, חזר שירות המבחן על המלצתו מיום 15.11.2020, הטלת מאסר בעבודות שירות אשר מחד ייתן ביטוי לחומרת העבירה ומאידך יאפשר את המשך תהליך השיקום.

14. בחוות דעת מיום 19.1.2021 נמצא הנאשם כשיר לריצוי עונש בדרך של עבודות שירות. עם זאת הממונה הסתייג מתוכנית הטיפול המוצעת על ידי שירות המבחן הכוללת טיפול פרטני במרכז "דף חדש" בכפר סבא בימי שני בין השעות 12:00-13:30 וביקש כי ככל שיחליט בית המשפט על ריצוי עונש מאסר בדרך של עבודות שירות, תתקיים המסגרת הטיפולית בשעות אחר הצהריים.

טיעוני הצדדים לעונש

15. המאשימה בטיעוניה עמדה על הפגיעה הקשה בערכים החברתיים ובהם, שמירה על שלמות גופו של אדם, הגנה על הביטחון האישי ושלוות נפשו של הפרט, הגנה על תשושים וחלשים בחברה וכן פגיעה באמון שניתן על ידי משפחות המטופלים בצוות הרפואי וביכולתו להעניק טיפול מיטבי לחולים. הודגש כי למרבה הצער מקרי התקיפה של קשישים הם רבים וקשה להוכיח את ביצועם.

חומרה יתרה ביקשה המאשימה לראות במעשיו אלו של הנאשם, אח מוסמך האמון על הטיפול בחולים ושמירה על ביטחונם, אשר פגע בקשיש סיעודי, דמנטי, נטול יכולת התניידות עצמאית ומאושפז במחלקה סיעודית וזאת בשבע

הזדמנויות שונות. הוטעם כי האלימות קשה וכללה חניקות, שמיכה על הפנים, אגרופים ודחיפת ראש, באשר מדובר במעשים שיש בהם אלמנטים של אכזריות והתעללות בפרט שהנאשם חזר על מעשיו פעם אחר פעם בקור רוח. המאשימה הפנתה למתועד בסרטונים שם אפשר לראות את הסבל שנגרם לקשיש. בהקשר לכך אף נטען כי תוצאותיה של האלימות היו עלולות להיות הרוג אסון ולהסתיים בגרימת נזק לצמיתות או אפילו מוות.

המאשימה טענה כי מדובר בעבירות אשר בוצעו במשך ימים ספורים כלפי אותו קורבן עבירה, בנסיבות דומות, ומכאן עתרה לקביעת מתחם ענישה אחד שנע בין 10 חודשי מאסר ועד 36 חודשי מאסר לצד רכיבי ענישה נוספים שיהא בהם לשקף מסר חד וברור מבית המשפט המגנה באופן ממשי ומעשי כל איום כלפי חסר ישע. הוצגה פסיקה לתמיכה בעמדה זו.

המאשימה הבהירה כי אינה מתעלמת מהליך השיקומי שהחל הנאשם אלא שלטעמה שיקול זה נסוג מפני שיקולי גמול והרתעה בפרט לנוכח המפורט בתסקיר שירות המבחן וכאשר מדובר בהליך ראשוני שהנאשם החל בו בשלב מאוחר. לטעם המאשימה אין להצביע על סיכויי השיקום באופן המצדיק חריגה ממתחם הענישה, אלא שיש בו כדי להצדיק הקלה מסוימת בעת קביעת עונשו של הנאשם במתחם העונש ומדין לדיון ניכרה התמתנות בעמדתה העונשית של המאשימה.

בסופו של דבר לנוכח עברו הפלילי של הנאשם, לקיחת אחריות מאוחרת והליך טיפולי ראשוני, עתרה המאשימה לגזור את עונשו של הנאשם קצת מתחת לאמצע מתחם הענישה ולהטיל על הנאשם מאסר לתקופה של 20 חודשים לצד רכיבי ענישה נוספים.

16. בא כוח הנאשם עמד בטיעוניו המפורטים על נסיבותיו האישיות של הנאשם, בן 47, נשוי ואב לבת בגירה, אביו נפטר לפני כמה שנים ואמו מטופלת בבית אבות. הנאשם נעדר עבר פלילי, בעל תואר אקדמאי אשר עלה לארץ עם משפחתו, נתקל בקשיי קליטה ופרנסה ועל כן השתלב בעבודות שונות. בשנת 2010 בחר מרצונו ללמוד סיעוד ועם סיום לימודיו החל בעבודתו כאח בבית האבות בנס ציונה עד למעצרו. כרגע מועסק בחברת ליסינג. בא כוח הנאשם הפנה לכך שמדובר באדם שהודה ונטל אחריות, חסך מזמנו של בית המשפט. עוד נטען כי יש במכתבי ההמלצה והתודה שרשמו לו מטופלים ובני משפחותיהם כדי להעיד על כך שהנאשם אח מסור לעבודתו, מקצועי ואמפטי והעבירות בהן הורשע הן חריג שאינו מאפיין את הנאשם ולראייה אף לא פתוחים נגדו תיקי משטרה נוספים. לדבריו הימצאותו של סם מסוג קנבוס בבדיקת שתן מקורו בקנבוס רפואי שנוטל הנאשם על רקע כאבי גב (צורפו אישורים רפואיים).

לטענת בא כוח הנאשם, מדובר במקרה חריג שאינו מאפיין את הנאשם אשר מצדיק חריגה ממתחם העונש ההולם בהינתן הליך שיקומי בו החל הנאשם וכברת הדרך המשמעותית לכאורה שעבר הנאשם. לתמיכה בטענתו הפנה לחוות הדעת מטעם ההגנה אשר ממצאיהם עולים בקנה אחד עם המלצת שירות המבחן בשני התסקירים האחרונים.

בחוות דעת ד"ר א. פשיניאן מיום 7.9.2020 המבוססת על פגישות עם הנאשם ואשתו, נטען כי שירות המבחן "טעה בהמלצתו באופן קיצוני", הנאשם נורמטיבי, "אדם חיובי" והעבירות אינן מאפיינות אותו. הנאשם מסור למשפחתו ולעבודתו ללא סייג, מתנגד לאלימות באשר היא ואינו בעל דפוסי אישיות אלימים. בניגוד להתרשמות שירות המבחן הנאשם לוקח אחריות מלאה על מעשיו, הימצאות סמים בבדיקות שתן נובעת משימוש במשככי כאבים. בסופו של דבר, המליצה חוות הדעת על שיקומו של הנאשם ללא ענישה קונקרטי.

מחוות הדעת של הגב' מיכל לובלסקי מיום 14.2.2021 עולה כי הנאשם החל בהליך טיפולי פרטני בהתאם

לבקשתו ובמהלכו נשמר הקשר עם שירות המבחן. בתחילת הקשר קיבל הנאשם אחריות מילולית לעבירה והתקשה לגלות אמפטיה לקורבן העבירה ולזהות את גורמי האישיות שהובילו לביצוע העבירה והטיפול התמקד בעבירה ומהותה תוך הקשר לחייו כילד ובוגר. על אף שהנאשם אדם סגור ומופנם המתקשה לשתף מעולמו במהלך ההליך הטיפולי נפתח בהדרגה וניכר כי נתרם מיכולתו לשתף ולהתבונן על מעשיו. הנאשם הביע צער ובושה. להערכתה הסיכון להישנות העבירה נמוך ולנוכח העובדה כי מדובר במי שעתיד להשתלב בשוק העבודה ישנה חשיבות להקניית כלים להתמודדות עם מצבי דחק.

מכאן עתר בא כוח הנאשם לאמץ את המלצת שירות המבחן ולהשית על הנאשם עונש מאסר בן 6 חודשים שיבוצע בדרך של עבודות שירות ולאפשר לו להמשיך בהליך הטיפולי. לטענתו זוהי הדרך בה התכוונה לצעוד השופט הנכבדה פינק כתוארה אז סגנית הנשיאה ויש להמשיך ולצעוד בדרך שהתוותה (עמוד 33 שורות 1-2). בא כוח הנאשם הציג פסיקה שאינה נוגעת למדיניות הענישה הנוהגת אלא נוגעת בחשיבות הנודעת לשיקול השיקומי באשר הוא.

17. בדברו האחרון מסר הנאשם כי "אני קודם כל מתנצל על כל מה שעשיתי ומתנצל גם בפני הקורבן וגם בפני הציבור. אני עדיין לא מאמין שזה קרה ומבטיח שהדבר לא יחזור אף פעם בחיים. אני מאוד מצטער. הטיפול שעברתי הוא ארוך וזה עוזר לי ואני צריך להמשיך את הטיפול כדי להחזיר את האנושיות שאיבדתי. אני לא בן אדם רע ושלילי. להפך אני סובלני ויש לי המלצות מהעבודה המליצו וככל המקומות האחרים. אני מבטיח שאף פעם בחיים לא אחזור על המעשים".

דיון והכרעה

קביעת מתחם הענישה

18. בהחלט מבחן הקשר ההדוק על נסיבות המקרה יש לקחת בחשבון כי העבירות בוצעו כנגד אותו קורבן, במשך מספר ימים מיום 3.1.2019 ועד ליום 15.01.2019 בנסיבות דומות, בשיטה דומה ומטעמים דומים (ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל (29.10.2014); ע"פ 1261/15 דלאל נ' מדינת ישראל (13.9.2015)). לפיכך, יש לראות את כל האישומים כאירוע אחד ולקבוע עונש הולם אחד בגינם.

19. מתחם העונש ייקבע בהתאם לעקרון ההלימה תוך מתן משקל לערכים החברתיים שנפגעו מביצוע העבירות, למידת הפגיעה בהם ולמדיניות הענישה הנהוגה, והכל בנסיבות הקשורות בביצוע העבירה.

20. במעשיו פגע הנאשם בערכים החברתיים של הגנה על שלומו הפיזי והנפשי של אדם, בטחונו וכבודו, בערכים החברתיים של הגנה על חסרי ישע ואלו שאינם יכולים להגן על עצמם. פגיעותם של אוכלוסיית הקשישים וחוסר יכולתם לספק את צורכיהם הבסיסיים מצדיקה הגנה מוגברת מצד החברה, על אחת כמה וכמה כשמדובר באלו התלויים בטיפול של האחראים עליהם, לרוב אין ביכולתם של אלו לבטא את אשר חשים ולפיכך קיים קושי בחשיפתם של המקרים ובהפסקתם בעוד שהפגיעה בהם עלולה להשפיע פיזית ונפשית בטווח הארוך. עוד פגע הנאשם במעשיו באמון שניתן על ידי משפחות הקשישים בגורמי הטיפול וביכולתם לספק טיפול מקצועי בסביבה מוגנת ובטוחה. עבירות אלו נוטעות פחד בלבן של משפחות הקשישים ומערערות את הביטחון המוענק ליקיריהם.

21. בהקשר לכך אני מוצאת לנכון להפנות לדבריה של השופטת עדנה ארבל בע"פ 1836/12 נריינה נ' מדינת ישראל (1.6.2012) (להלן: עניין נריינה):

"חברה נבחנת בדרך שהיא מטפלת בחסרי ישע שבקרבה, זקנים וילדים בפרט. במדינת ישראל קיימת תופעה נרחבת של קשישים, הן במוסדות והן בביתם, אשר נעזרים במטפלים. מעשי תקיפת ואלימות של מטפלים כלפי מטופלים ככלל קשים לגילוי, בשל היעדר יכולת פיזית או נפשית של קורבנות העבירה להתלונן על הנעשה בהם בחדרי חדרים. כאשר מגיעים מקרים שכאלה ראוי שיזכו, אם כן, למענה שיפוטי הולם לפיו לא ניתן להשלים עם מעשי האלימות, השפלה וניצול של קשישים אלו בידי מטפליהם. חשוב שבתי המשפט יעבירו מסר ברור, נחרץ וחד משמעי יש בו התוויה של נורמות התנהגות ראויות והצבת הגדר שמעבר לה אותן התנהגויות הן פסולות ואסורות."

22. אודה על האמת, מלאכתו של בית המשפט בקביעת מתחם הענישה כאן אינה קלה, הנאשם כאמור, הורשע בביצוען של שבע עבירות תקיפה סתם לפי סעיף 379 לחוק העונשין. כידוע, עבירת תקיפת "סתם" היא עבירת התקיפה הבסיסית הנמצאת במדרג הנמוך של עבירות התקיפה ומבטאת מצבים בהם נעשתה פגיעה בגופו של אדם אך לא הותירה בו חבלה, וישנה הבחנה בין חומרת התקיפה על פי זהות הנפגע, זהות התוקף, נסיבות התקיפה וחומרתה. לצידה של עבירת תקיפה "סתם" נקבע עונש מאסר של שנתיים. ואולם אין בנמצא פסיקה המתאימה באופן מדויק לנסיבות המקרה כאן, קרי עבירה של תקיפה סתם שעניינה תקיפת קשיש חסר ישע על ידי מטפל, ופשיטא כי מתחמי ענישה הנהוגים והמקובלים בעבירה של תקיפה סתם בנסיבות "רגילות" אינם תואמים את נסיבות המקרה. מכאן שמדיניות הענישה המקובלת והנוהגת בפסיקה בעבירה של תקיפת קשיש חסר ישע על ידי אחראי היא שתשמש כנקודת מוצא לקביעת מתחם הענישה כאשר חלק מהמקרים שיובאו להלן נופלים בחומרתם מהעבירות בהן הורשע הנאשם וחלקם עולים בחומרתם על מעשיו של הנאשם כאשר נגרמו חבלות לקורבנות העבירה ובוצעו עבירות נוספות, אך אפשר ללמוד מפסקי דין אלו על הקו המחמיר בו נוהגת הפסיקה כאשר העבירות בוצעו כלפי אוכלוסיית הקשישים וחסרי ישע. חלק מהמקרים שיובאו להלן הוצגו על ידי המאשימה.

מדיניות ענישה זו כאמור תשמש כנקודת מוצא תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות לענייננו.

רע"פ 6590/16 זידאן נ' מדינת ישראל (7.9.2016) - הנאשם הורשע לאחר שמיעת ראיות בשני אישומים של תקיפת חסר ישע וגרימת חבלה חמורה ותקיפת חסר ישע בכך שאחז במגבת והיכה באמצעותה את חסרת הישע פעמים רבות בפניה ובצווארה. נגזר על הנאשם עונש מאסר בפועל בן 13 חודשים לצד רכיבי ענישה נוספים. ערעור לבית המשפט המחוזי התקבל בחלקו ועונש המאסר הועמד על 10 חודשים. בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון נדחתה;

רע"פ 3651/14 מיטה נ' מדינת ישראל (23.7.2014) - הנאשמת הורשעה לאחר שמיעת ראיות בתקיפת חסר ישע, קשישה, הסובלת מדמנציה ואלצהיימר, שבה טיפלה. הנאשמת האכילה את הקשישה באגרסיביות תוך דחיפת האוכל לגרונה, סטרה בפניה בחוזקה, דחפה את הקשישה והעיפה אותה לספה בעודה אוחזת בהליכון, הרימה את רגליה של הקשישה והשליכן בחוזקה על הספה, משכה בחוזקה בידה כדי להניח כרית מתחת לראשה. כן אחזה הנאשמת בפניה של הקשישה בעוצמה, ניגבה את פניה בחוזקה, העיפה אותה בחוזקה על כורסא, הרימה את הקשישה מכיסא הגלגלים והעיפה אותה בחוזקה על הספה והכל מספר פעמים. הנאשמת נידונה לעונש מאסר בן 16 חודשים ורכיבי ענישה נוספים. ערעור לבית המשפט המחוזי נדחה וכך גם בקשת רשות לערער שהוגשה לבית המשפט העליון;

עפ"ג (מרכז) 44618-03-12 מדינת ישראל נ' בשלגה [פורסם בנבו] (1.5.2012) - הנאשמת הורשעה, לאחר שמיעת ראיות בתקיפת חסר ישע על ידי אחראי, איומים והפרת הוראה חוקית. הנאשמת שפכה מים על הקשיש, השליכה את ארנקו לכיוונו ופגעה בראשו. הנאשמת לא לקחה אחריות על מעשיה. נגזר על הנאשמת עונש של 6 חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות לצד רכיבי ענישה נוספים. ערעור לבית המשפט המחוזי על קולת העונש התקבל ונגזר

עליה עונש מאסר בפועל בן 9 חודשים;

עפ"ג (י-ם) 19157-05-12 אוליבר נ' מדינת ישראל (24.9.2012) - הנאשמת הורשעה לאחר שמיעת ראיות, בתקיפתה של קשישה שסבלה מאלצהיימר וזקוקה להליכון בה טיפלה. הנאשמת היכתה את המתלוננת בישבנה, צעקה עליה, דחפה אותה כך שנפלה לרצפה, גררה אותה על הרצפה, הרימה אותה והשליכה על הספה. נגזר על הנאשמת עונש מאסר בן 3 חודשים לריצוי מאחורי סורג ובריח. ערעור על חומרת העונש נדחה בעוד ערעור המאשימה על קולת העונש התקבל ועונשה של הנאשמת הועמד על 6 חודשי מאסר בפועל;

עפ"ג (י-ם) 13044-09-18 פארמה נ' מדינת ישראל (4.11.2018) - הנאשמת הורשעה בהתאם להודאתה, במספר עבירות של תקיפת חסר ישע, אותן ביצעה עת התגוררה בביתה של קשישה סיעודית הסובלת ממחלת אלצהיימר. במספר אירועים נהגה הנאשמת באלימות כלפי המתלוננת, טלטלה אותה מצד לצד, תפסה בחוזקה בפניה, משכה אותה בצווארה בחזקה, צבטה בחזה מעל ומתחת לבגדיה, תוך שהיא גורמת לקשישה כאב. נקבע כי מתחם עונש הולם נע בין 6-18 חודשי מאסר. נגזר על הנאשמת עונש מאסר בן 12 חודשים ורכיבי ענישה נוספים. ערעור לבית המשפט המחוזי על חומרת העונש נדחה;

עפ"ג 2480/14 גורונג נ' מדינת ישראל (28.4.2014) - הנאשמת הורשעה בהתאם להודאתה, בעבירה של תקיפת חסר ישע. לפי כתב האישום, הנאשמת עבדה כמטפלת בביתה של הקשישה בנמצאת במצב סיעודי ואינה מתקשרת. הנאשמת תקפה את המתלוננת בכך שדחפה בכוח תרופות לפיה, סטרה לה, גרמה לנפילתה מהמיטה, משכה בשערותיה ודחפה את ראשה. הנאשמת נהגה במתלוננת באופן משפיל ומבזה. נגזר על הנאשמת עונש מאסר בפועל בן 6 חודשים לצד רכיבי ענישה נוספים. ערעור לבית המשפט המחוזי על חומרת העונש נדחה, כך גם בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון;

עניין נריינה - הנאשם הורשע בהתאם להודאתו, בריבוי עבירות של תקיפה בנסיבות מחמירות. לפי כתב האישום, עת עבד כמטפל סיעודי, במספר מקרים נהג הנאשם בתוקפנות ובכוח, כשהוא מטיל אימה ושררה על המתלונן, תוך ניצול מרותו על המתלונן, ותוך גרימת מכאוב, סבל והשפלה. הנאשם דחף את הנאשם, תפס בידו ועיקם, בעט ברגליו, נופף לעברו מכת אגרוף ותפס אותו בחוזקה. נגזר על הנאשם עונש מאסר בן 14 חודשים לצד רכיבי ענישה נוספים. ערעור לבית המשפט העליון נדחה;

ת"פ (חי') 48994-10-13 מדינת ישראל נ' פנישב (26.2.2015) - בית המשפט המחוזי הרשיע את הנאשמים, לפי הודאתם, בעבירה של תקיפה בנסיבות מחמירות. לפי כתב האישום, הנאשמים עבדו בבית חולים פרטי במחלקת פגועי ראש. נאשם 1 הזיז את גופה של המתלוננת בכך שעמד מאחורי ראשה ומשך בראשה בכוח רב מצווארה. בהמשך הנאשם הזיז את ראשה על ידי משיכת שיער בכוח. במהלך טיפול הרים נאשם 2 את ראשה של המתלוננת בכוח על ידי משיכת שיער ואף נתן לה מכה חזקה בידו הימנית בפניה. נאשם 3 הזיז את ידה של המתלוננת בכוח והניחה בחוזקה, הניח את מרפקו על ידה תוך שימוש בכוח, היכה בזרועה עם ידו, שילב את ידה בחוזקה ודחף אותן בחוזקה לעבר גופה, נתן אגרוף בידה ומכה בכתפה. נאשם 4 משך בשערה של המתלוננת בכוח. בית המשפט קבע כי מתחם העונש ההולם כדלקמן: עבירות שביצעו נאשמים 1 - 2 נע בין 8-30 חודשי מאסר, עבירות שביצעו נאשמים 3 - 4 נע בין 6-25 חודשי מאסר. נגזר לצד רכיבי ענישה נוספים עונשי מאסר כדלקמן: נאשם 1 עונש מאסר בן 13 חודשים, נאשם 2 עונש מאסר בן 9 חודשים, נאשם 3 עונש מאסר בפועל בן 6 חודשים. נאשם 4 הופנה לממונה לבחינת מאסר לתקופה של 6 חודשים שיבוצע בדרך של עבודות שירות.

בחנתי את הפסיקה שהוגשה על ידי ההגנה וזו אינה נוגעת לקביעת מתחמי ענישה במקרים דומים אלא בחשיבותו של שיקול השיקום בעת גזירת הדין.

20. הפגיעה בערכים החברתיים בנסיבות העניין היא קשה, משמע, התנהלות והתנהגות אכזרית, אלימה ובזויה מצדו של הנאשם, אח מוסמך האמון על בריאותם של המטופלים, אשר ניצל את תפקידו ומעמדו ואת חוסר הישע של קשיש, סיעודי ודמנטי, את פערי הכוחות ביניהם ותקף אותו בשבע הזדמנויות שונות תחת טיפול דואג ומיטבי שהיה אמור ליתן לקשיש. החומרה היתרה נלמדת לא רק לנוכח תפקידו של הנאשם כאחראי ומטפל בקשיש וגילו של הקשיש, פערי הכוחות בין השניים, אלא מריבוי העבירות שעל פניו בוצעו ללא כל סיבה או צורך טיפולי, וכפי שאפשר לראותם בסרטון המתעד את ההתרחשויות בוצעו העבירות רק משום הקלות הבלתי נתפסת בביצוען באין מפריע, כשאינו רואה ואיש אינו שומע. אמנם אין המדובר בעבירות שקדם להן תכנון מוקדם, והן התפרשו על פני זמן קצר יחסית אך לא מדובר במעידה חד פעמית או כזו שנבעה מאובדן עשתונות. העובדה כי עבירות אלו בוצעו פעם אחר פעם בקור רוח היא המלמדת על דפוס התנהגות אלים.

מעשיו של הנאשם כללו את הכאתו של הקשיש באמצעות אגרופים בחלקים שונים בגוף, עיקום ידו, ודחיפת ראשו בחוזקה. במקרה אחד הנאשם צעק לעבר הקשיש בשפה הרוסית "שקט", תירגע אמרתי, "סתום את הפה", המתלונן גונח והנאשם ממשיך במעשיו. במקרה נוסף הכניס אצבע לפיו של הקשיש בחוזקה ומשך את לחיו. בהזדמנויות אחרות חנק הנאשם את הקשיש תוך הצמדת שמיכה לפיו ובאחד מהמקרים, זועק הקשיש ומנסה להיזיז באמצעות היד את השמיכה שהוצמדה לפניו עד שהנאשם שיחרר מאחיזתו. מעשיו האלימים של הנאשם מצביעים בהגדרה על סבלו של הקשיש וכן על פוטנציאל גדול, אף יותר, לנזק כפי שאף אפשר להבחין בעת הצפייה בסרטונים (עת/2). העובדה כי תוצאות מעשיו של הנאשם אינן במדרג הגבוה הם במידה רבה יד המקרה ובמזל רב ודומה כי אלמלא המצלמה שהותקנה בחדרו של הקשיש ספק אם מעשיו של הנאשם היו נחשפים.

מעשיו אלו של הנאשם פסולים בכל מטופל, אך מופלגים בחומרתם לנוכח מיהותו של קורבן העבירה - קשיש דמנטי מאושפז בחוסר אונים, ללא יכולת להתגונן, להתלונן או להצביע על מי שנהג בו בברוטליות ובאלימות ותקף אותו כאמור מספר פעמים בין אם במכות אגרופ בחלקים שונים בגופו ובין אם באמצעות כיסוי פניו בשמיכה. מדובר בסדרת מעשים משפילים, בזויים שיש בהם פגיעה קשה בכבודו של אדם. החובה לנהוג בקשיש בכבוד היא חובה מוסרית בסיסית לכל אדם, קל וחומר למי שמעיד על עצמו כי בחר מרצונו לעבוד בתחום הסיעוד בכדי להעניק טיפול לאלו הזקוקים לו.

בא כוח הנאשם והגורמים הטיפולים עמדו על הנסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירות בהן הורשע, עומס עבודה, שחיקה ומגרנות קשות מהן סבל הנאשם בתקופה הרלבנטית. אין באלו בכדי להמעיט כהוא זה מחומרת מעשיו האלימים של הנאשם. טיפול בחסרי ישע דורש תעצומת נפש ועל כך אין חולק, ואולם לא יעלה על הדעת כי מטופל - במקרה זה קשיש דמנטי, יהפוך להיות שק חבטות של מטפל או אמצעי לפרוק תסכולים בשל מורכבות העבודה או נסיבות אישיות. ככל שחווה הנאשם משבר כלשהו מקצועי או אישי היה ביכולתו להימנע מביצוע העבירות והיה עליו להפסיק את עבודתו בבית האבות. יש במעשיו האלימים והקשים של הנאשם כמו גם ההסברים שנתן לביצועם ללמד על כשל ערכי מוסרי חמור.

21. הנאשם כאמור הורשע בתקיפה סתם, עבירה לפי סעיף 379 לחוק העונשין שלצידה עונש מאסר של שנתיים. אמנם ישנם מקרים בהם מדובר באירועים שאינם חמורים המצדיקים מתחם עונש מקל, אלא שאין זהו המקרה כאן. המעשה ונסיבותיו אינם מושפעים מכותרת העבירה וההתייחסות לעבירות כאילו המדובר ב"סתם" תקיפות חוטאת למהותן. קביעת המתחם אינה נגזרת אך ורק מהעונש המרבי הקבוע לצידה של העבירה, ולא מדובר באמת מידה

מספרית. אלא שנדרשת בנסיבות העניין קביעה ערכית שיהא בה להלום את נסיבותיו של המקרה על ייחודיותו וחומרתו, וכפי שתואר לעיל, אלימות חמורה, אכזרית, כלפי קשיש סיעודי דמנטי, שכללה צעקות, השפלות, סטירות, אגרופים, כיסוי ראשו של הקשיש עם שמיכה וחניקתו על ידי מי שהופקד על בריאותו של הקשיש.

למען הסר ספק, הנאשם נותן את הדין בגין העבירה בה הורשע, אך במנעד הרלבנטי ותוך מתן ביטוי לחומרה המיוחדת של פגיעה בחסר הישע ולכלל נסיבות האירוע בו הורשע הנאשם בקביעת מתחמי הענישה.

22. לאור כל האמור, ובהינתן מדיניות הענישה הנהוגה בעבירות אלימות כנגד קשישים ובהתאמה הנדרשת לנסיבותיו של המקרה על ייחודיותו וחומרתו, מצאתי לקבוע כי מתחם העונש ההולם נע בין 10 חודשי מאסר בפועל ועד ל- 36 חודשי מאסר לצד רכיבי ענישה נוספים.

העונש ההולם, סטייה ממתחם ענישה ונסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה

23. אקדים תוצאה להנמקה ואומר כי לא מצאתי כי קיימים שיקולים לסטייה מהמתחם לקולה (או לחומרה) ולפיכך יש לקבוע עונשו של הנאשם בתוך המתחם תוך התחשבות בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה (סעיף 40א לחוק העונשין) כדלקמן:

24. לזכותו של הנאשם עומדת הודאתו במיוחס לו, נטילת אחריות על מעשיו, הבעת חרטה ובושה, חסכון בשמיעת עדויות וחיסכון בזמן שיפוטי יקר. הנאשם נשוי ואב לילדה בגירה, סובל מבעיות בריאותיות (הוצגו אישורים), הנאשם בעל תואר אקדמאי ובעל יכולת לעמוד במסגרות ובעל יציבות תעסוקתית ומכתבי המלצה המעידים על שביעות רצון מטופליו ומשפחותיהם מהטיפול שהעניק (ענ'2).

25. לזכותו של הנאשם אף עומדת השתלבותו בהליך טיפולי פרטני וקבוצתי וכן שיתוף הפעולה עם הגורמים הטיפולים. אך אין זהו המקרה המצדיק סטייה לקולה ממתחם הענישה.

כידוע, סטייה ממתחם העונש ההולם אפשרית רק בהתקיים החריגים הקבועים בסעיף 40ג(ב) לחוק העונשין ועוסקים בקיומו של פוטנציאל שיקומי משמעותי או בצורך מיוחד בהגנה על הציבור. כאשר סעיף 40ד לחוק העונשין מאפשר לבית המשפט לחרוג ממתחם העונש ההולם אם מצא כי הנאשם "השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם" בהקשר זה נפסק כי לשם סטייה מן המתחם יש להצביע על פוטנציאל שיקומי גבוה (ראו ע"פ 8377/18 ירושלמי נ' מדינת ישראל (31.7.2019); ע"פ 4678/18 אנופרייב נ' מדינת ישראל (23.1.2019)).

26. בפני בית המשפט הונחו כאמור שלושה תסקירים וכן הונחו שתי חוות דעת פרטיות (ענ'1, ענ'3). כזכור, שירות המבחן המליץ על השתתפות עונש מאסר שירוצה בעבודות שירות אשר מחד גיסא ייתן ביטוי לחומרת העבירה ומאידך גיסא יאפשר את המשך תהליך השיקום. לא אחזור ואפרט את תוכנם - אלו הובאו בהרחבה לעיל. אתמקד בתסקיר הראשון והאחרון שיש בהם ללמד על הדרך בה צעד הנאשם.

27. שירות המבחן התרשם בתסקיר הראשון כי הנאשם לוקח אחריות פורמאלית בלבד על התנהגותו האלימה והתוקפנית כלפי הקשיש. כן צוין כי הנאשם מגלה נוקשות מחשבתית ויכולת רגשית מצומצמת ודלה, מחזיק בעמדות הנותנות לגיטימציה לביצוע עבירות אלימות, היותו מרוכז בעצמו ובצרכיו, מתקשה לבחון ולהכיר בדפוסי אישיותו האלימים והתוקפניים ובאחריות לנזק שגרם, מגלה יכולות אמפטיות נמוכות. לאור כל אלו העריך שירות המבחן את רמת הסיכון למעורבות אלימה כבינונית. בסופו של דבר התסקיר לא בא בהמלצה שיקומית, אלא שהמליץ הוא על ענישה

מוחשית וקונקרטית שתמחיש לנאשם את חומרת התנהגותו ותציב לו גבולות.

28. בתסקיר האחרון דיווח שירות המבחן על שיתוף הפעולה של הנאשם עם גורמי הטיפול במרכז "דף חדש" והתקדמות הטיפול באשר הנאשם מצליח בהדרגה לזהות את דפוסי אישיותו אשר הגבירו את הלחץ הרגשי בו היה מצוי ועמדו בבסיס חוסר השליטה ודפוסי האלימים. הנאשם מגלה אמפתיה לקורבן וחווה בושה וצער כנים על מעשיו. להתרשמות שירות המבחן הנאשם נתרם מההליך הטיפולי, מגלה יכולת לזהות הליכים פנימיים אשר הובילו אותו להתנהגות אלימה, אולם עודנו מתקשה בהתבוננות מעמיקה בחלקים האלימים והנוקשים. להערכת שירות המבחן יש בתוכנית הטיפולית הפרטנית להפחית את הסיכון להישנות עבירות, אך יש צורך בהמשך מעקב אחרי התקדמות זו כמו גם צורך בהערכת רמת הסיכון ושילובו בתוכנית טיפולית בשירות המבחן בהתאם להתפתחויות. מכאן חזר שירות המבחן על המלצתו להטלת צו מבחן למשך שנה, פיצויים וענישה קונקרטית בדרך של עבודות שירות.

29. שקלתי בכובד ראש את המלצת שירות המבחן לפיה מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות ייתן ביטוי מחד לחומרת העבירות ומאידך יאפשר את המשך תהליך השיקום אך את המלצה זו לא אוכל לקבל. כידוע, המלצת שירות המבחן כשמה כן היא - המלצה - ואין באמור בה כדי לכבול את ידי בית המשפט. לא למותר לציין בהקשר זה, כי השיקולים לאורם פועל שירות המבחן במלאכת גיבוש המלצותיו, אינם בהכרח חופפים באופן מלא למגוון השיקולים שבית המשפט נדרש לאזן ביניהם בגזירת העונש (ראו: רע"פ 6908/04 איבגי נ' מדינת ישראל (27.7.2004); רע"פ 10904/04 מיארה נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (9.12.2004); ע"פ 2015/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (5.8.2013); ע"פ 4472/16 עווד נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (15.06.2016), רע"פ 1756/16 ימיני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 11 (16.3.2016); ע"פ 2048/18 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 13 (14.11.2018)).

30. בקשתו של הנאשם להמשיך וליטול חלק בהליכים טיפוליים, ראוייה אמנם להערכה, אך אי אפשר להתעלם מהעובדה כי בקשה זו נשמעה בשלב מאוחר למדי, בקו התפר שלאחר קבלת התסקיר הראשון והמועד שנקבע לשמיעת הטיעונים לעונש ולנוכח חרב המאסר המרחפת מעל ראשו. לא לחינם, חזר שירות המבחן בתסקיר האחרון על הערכתו לפיה קיים קשר מרתיע ומדרבן בין ההליך המשפטי לתהליך הטיפולי והשיקומי. אדרבא, התרשמות שירות המבחן מהנאשם כאדם מופנם, קונקרטי, בעל מוקדי שליטה חיצוניים, המאופיין בדפוסי חשיבה נוקשים, בעל יכולת רגשית מצומצמת ודלה, לא השתנתה. על אף שחלף פרק זמן ניכר מתחילת התהליך הטיפולי הוא בהתהוותו וטרם קרם עור וגידים. הגורמים הטיפוליים מתארים את תחילתו של ההליך הטיפולי והם אינם חד משמעיים. נכון ששירות המבחן הצביע על שינוי מסוים והגמשה בתפיסותיו של הנאשם ועל כך יש לברך, אך לצד זאת עמד שירות המבחן על הקושי הניכר של הנאשם לשתף בעולמו הפנימי אשר עודנו מתקשה בהתבוננות מעמיקה בחלקים האלימים והנוקשים בחייו. בנוסף, שירות המבחן ציין אמנם כי יש בתוכנית השיקומית הפרטית המוצעת ארוכת טווח כדי להפחית הסיכון להישנות עבירות אך לצד זאת הדגיש כי לאחריה יהא מקום לשקול את הצורך בהליכים מותאמים נוספים בשירות המבחן ורק אז אפשר יהיה להעריך את רמת הסיכון. הדרך אל השיקום, כך נראה, אינה קצרה וגם אינה בטוחה.

31. בסופו של דבר מצאתי כי ההמלצה הסופית של שירות המבחן אינה עולה בקנה אחד עם תוכנו, ההתרשמות מהנאשם ומאפייני אישיותו, הרקע לביצוען של העבירות והשלב המקדמי בו נמצא התהליך הטיפולי, הערכת ורמת הסיכון להישנות עבירות אלימות, כמו גם אינה הולמת את חומרת מעשיו של הנאשם.

32. בהקשר לכך נתתי דעתי לפסיקה שהוצגה על ידי בא כוח הנאשם, רובה ככולה נוגעת לחשיבת הנודעת לעקרון השיקום. במובן זה, אין מחלוקת כי הליך השיקום והטיפול חשוב הן לטובתו של הנאשם והן לתועלת החברה כולה. עם

זאת, זהו אינו השיקול היחיד העומד לנגד עיניו של בית המשפט. התהליך השיקומי בו החל הנאשם בהחלט יובא בחשבון בקביעת העונש בתוך המתחם ואלמלא תהליך זה העונש היה חמור בהרבה. השיקול המרכזי הוא קביעת עונש ראוי והולם למעשים בהם הורשע הנאשם.

33. בבחינת למעלה מן הצורך, מצאתי לדחות מכל וכל את טענות ההגנה לפיהן בית המשפט בשלבים קודמים רמז על העונש שיוטל בסופו של דבר על הנאשם או שיש בכך להצדיק סטייה ממתחמי הענישה. בנקודה זו ראוי לציין כי מועד שמיעת טיעונים לעונש נדחה לבקשות ההגנה. סגנית הנשיאה (כתוארה אז) השופטת הנכבדה פינק בהחלטות מיום 20.9.2020 ומיום 17.11.2020 מצאה להורות לשירות המבחן לערוך תסקיר משלים לנוכח הצהרותיו של הנאשם בדיון, לאחר מכן התבקשה חוות דעת ממונה ותסקיר נוסף אשר ידווח לבית המשפט אודות התקדמות ההליך. אולם, בכל אחת ואחת מההחלטות הובהר שוב ושוב כי אין בכך לטעת מסמרות ואין בכך להביע עמדה באשר לעונש הראוי. הדיונים נדחו על מנת שבפני בית המשפט תונח התמונה המלאה לרבות התייחסות נוספת של שירות המבחן והממונה על עבודות השירות, הא ותו לא (ראו רע"פ 2298/20 יצחק עזרא נ' מדינת ישראל (5.4.2020)).

34. לכל אלו אוסיף כי בניגוד לטענת ההגנה, לחובתו של הנאשם שתי הרשעות קודמות, האחרונה משנת 2006 בגין תקיפה בת זוג (עת/1, עת/3). אמנם עברו אינו מכביד והרשעותיו התיישנו (לא נמחקו), אך אלו בשילוב עם מעשיו של הנאשם באירוע עליו נותן את הדין עתה ומאפייניו האישיותיים כעולה מתסקירי שירות המבחן, יש בהם ללמד על דפוס התנהגות אלים ונעדר מודעות לפסול במעשיו.

35. טרם סיום, לא למותר לשוב ולציין את חובתה של מערכת אכיפת החוק להגן על אוכלוסיית הקשישים. על חברה מתוקנת להביע סלידה ושאת נפש מעבירות אלימות המופנות כנגד אוכלוסיות מוחלשות. וראו דבריו של השופט א. שטיין בע"פ 6056/18 אדרי נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (31.3.2019), אשר נאמרו אמנם אגב דיון בעבירה של שוד קשיש, אולם יפים הם גם לענייננו:

"פגיעה בקשישים ובחסרי ישע נמנית עם המעשים הנקלים והבזויים ביותר שידעה החברה. מעשים אלו פוגעים באופן חמור בביטחונם האישי של הקורבנות - ושל אוכלוסיות שלמות - ובזכותם להתקיים בכבוד וללא מורא. מעשים אלו אף משקפים דפוס התנהגות אנטי סוציאלי אשר מגלם בתוכו אכזריות ואדישות לנזק הנגרם לקורבן העבירה..."

ולעניין הענישה בשל עבירות אלימות בקשישים ממשיך השופט שטיין:

"לא אחת עמד בית משפט זה על תפקידו בהגנה על חסרי ישע ועל קשישים, שמטבע הדברים מהווים טרף קל ונוח לעבריינים. תפקידנו זה מחייב גזירת עונשים מחמירים ומרתיעים. אמנם הענישה היא לעולם אינדיבידואלית, ושומה על בית המשפט לשקול את נסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם, אפילו מדובר בעבירה שקורבנה הוא קשיש (ע"פ 5101/10 מדינת ישראל נ' ישראילוב [פורסם בנבו] - (15.3.2011)). ואולם, בעבירות המבוצעות נגד אוכלוסיות חלשות עיקרון הענישה האינדיבידואלית לרוב ייסוג אל מול אינטרסים כבדי משקל ושיקולי ענישה אחרים, שבמרכזם עקרונות הגמול וההרתעה".

36. חוסנה של חברה נמדד בין היתר ביחסה אל החלשים והמוחלשים שבה, העונש שיוטל על הנאשם צריך להלום את חומרתם של מעשיו, מי אשר פעם אחר פעם נוהג כך בקשיש סיעודי, דמנטי אשר מאושפז בבית אבות, ראוי שהחברה תשיב לו כגמולו בענישה ממשית, מוחשית ומרתיעה.

סוף דבר

37. אני גוזרת על הנאשם את העונשים הבאים:

א. 16 חודשי מאסר בפועל; הנאשם יתייצב לריצוי מאסרו ביום 16.8.21 עד השעה 10:00 בבית מעצר "הדרים", או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון ועותק מהחלטה זו. על הנאשם לתאם את הכניסה למאסר, כולל אפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336;

ב. 6 חודשי מאסר אותם לא ירצה הנאשם, אלא אם יעבור בתוך שלוש שנים עבירת אלימות מסוג פשע;

ג. 3 חודשי מאסר אותם לא ירצה הנאשם, אלא אם יעבור בתוך שלוש שנים עבירת אלימות מסוג עוון;

ד. קנס בסך ₪ 1,500 אשר ישולם עד לא יאוחר מיום 10.7.2021;

ה. פיצויים בסך של 10,000 ₪ אשר ישולמו לנפגע העבירה ב-5 תשלומים שווים ורצופים, הראשון עד ליום 10.7.2021 ובכל 10 לחודש שלאחריו. לא ישולם איזה מהתשלומים במועדו, תעמוד יתרת הפיצוי לפירעון מדי.

זכות ערעור כחוק תוך 45 ימים.

ניתן היום, ה' תמוז תשפ"א, 15 יוני 2021, במעמד הצדדים.